

Parshat Acharei Mot-Kedoshim Cloudy Love

Simon Wolf

Parshat Acharei Mot begins with the description of the Temple service in which Aharon enters the Most Holy Place. The Torah first prefaces the instructions with the fact that this information was conveyed to Moshe after the death of Aharon's two sons, Nadav and Avihu, when they approached God (אֲחֵרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם) (לִפְנֵי-יְקֹקֵק וַיִּמָּתוּ).¹ In the subsequent verse, the introduction then continues with a limitation as to when Aharon may avail himself of this opportunity. At the conclusion of the Parshiya, it seems that this protocol can be invoked only once a year (אַחַת בַּשָּׁנָה) on Yom Kippur (בַּתְּדֻשׁ) (הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרוֹ לַחֹדֶשׁ).² The verse appears to explain the reason for this constraint. "And God said to Moshe, 'Tell Aharon your brother not to enter at will (וְאַל-יָבֹא בְּכָל-עֵת) into the Most Holy Place within the veil, in front of the cover which is on the ark; lest he die, for in a cloud I will appear on the cover (כִּי בָעָנָן אֶרְאֶה עַל-הַכַּפֹּרֶת)."³ As Rashi explains, God's presence is continuously found there shrouded in a cloud, and therefore it would be inappropriate for Aharon to enter the area housing the Aron on a regular basis.⁴

This is consistent with what was already conveyed at the end of Sefer Shmot upon the consecration of the Mishkan. "The cloud covered the Ohel Mo'ed, and the glory of God filled the Mishkan. And Moshe could not enter into the Ohel Mo'ed because the cloud dwelled upon it; and the glory of God filled the Mishkan."⁵

In addition, the manifestation of God on the cover of the Aron is corroborated by the verses describing the construction of the Aron, "There I will meet with you, and I will speak to you from above the cover, from between the two cherubs (וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים) that are on top of the Ark of the Testimony, all that I will command you concerning Bnei Yisrael."⁶ This is seconded by the verse concluding the initiation of the Mishkan found in Parshat Naso, "When Moshe entered into the Ohel Mo'ed to speak with God, he heard his voice speaking to him from above the cover that was on the ark of the Testimony, from between the two cherubs (וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל) מִדְּבַר אֱלֹוֵי מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אָרֶן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים); and He spoke to him."⁷ Though Chazal point out that this verse from Sefer Bamidbar gives the impression that Moshe was able to enter the Tent of Meeting which is in contradiction to Sefer Shmot which indicates Moshe's inability to enter the Ohel Mo'ed because of the Divine Presence. The Torat Kohanim⁸ resolves the inconsistency by suggesting that as long as God's presence was manifest in the cloud upon the Mishkan, Moshe was unable to enter, but once the cloud left, Moshe was then able to access the Ohel Mo'ed and commune with God "face to face"⁹ while standing in front of the Aron. On the other hand, the Ramban believes that the simplest understanding of these verses is that God's presence remained in the Ohel Mo'ed, barring Moshe's entry, and when God called Moshe from within, Moshe would stand at the entrance to the Ohel Mo'ed (וַבָּבֶא מַטְּהָ אֶל-) (אֶהְלֵ מוֹעֵד) in order to communicate with God.¹⁰ He then offers a middle position¹¹ which is that

¹ וַיְדַבֵּר יְקֹקֵק אֶל-מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי-יְקֹקֵק וַיִּמָּתוּ: (ויקרא ז, טז)
² וְהִיְתָה לָכֵם לְחֻקֹּת עוֹלָם בַּתְּדֻשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרוֹ לַחֹדֶשׁ תַּעֲבֹדוּ אֶת-נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל-מִלְאָכָה לֹא תַעֲשׂוּ: הָאֲזָרָח וְהַגֵּר בְּתוֹכְכֶם...: וְהִיְתָה זֹאת לָכֵם לְחֻקֹּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל-חַטָּאתָם אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹקֵק אֶת-מֹשֶׁה: (ויקרא טז, כט-לד)
³ וַיֹּאמֶר יְקֹקֵק אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן אַחִיךָ וְאַל-יָבֹא בְּכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבַּיִת לַפְּרֻכֹּת אֶל-פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶן וְלֹא יָבֹא בְּעָנָן אֶרְאֶה עַל-הַכַּפֹּרֶת: (ויקרא טז, טז)
⁴ כִּי בָעָנָן אֶרְאֶה וְגו' – כִּי תִמִּיד אֲנִי אֶרְאֶה שָׁם עִם עֹמֵד עֲנִי, וְלִפִּי שְׂגִילֹי שִׁכִּיתִי שָׁם יִזְהַר שְׁלֹא יִרְגֵל לְבָא, זֶהוּ פֶשֶׁטוֹ... (רש"י ויקרא טז, טז)
⁵ וַיִּכַּס הָעָנָן אֶת-אֶהְלֵ מוֹעֵד וַיִּכְבֹּד יְקֹקֵק מִלֵּא אֶת-הַמִּשְׁכָּן: וְלֹא יָכֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל-אֶהְלֵ מוֹעֵד כִּי-שָׁכַן עָלָיו וַיִּכְבֹּד יְקֹקֵק מִלֵּא אֶת-הַמִּשְׁכָּן: (שמות מ, לד-לה)
⁶ וַתִּתֵּן אֶת-הַכַּפֹּרֶת עַל-הָאָרֶן מִלְּמַעְלָה וְאַל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הָעֵדוּת וְאֶת-אֶהְלֵ מוֹעֵד וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים אֲשֶׁר עַל-אָרֶן הָעֵדוּת אֶת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: (שמות כה, כא-כב)
⁷ וַבָּבֶא מַטְּהָ אֶל-אֶהְלֵ מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מֵעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל-אָרֶן הָעֵדוּת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֱלֹוֵי: (במדבר ז, פט)
⁸ כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וּבָבֶא מִשָּׁה אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְלֹא יִכּוֹל מִשָּׁה לְבֹא אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד הַרְעִיעַ כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעָנָן אֲמֹר מַעַתָּה כָּל זְמַן שְׁהִיָּה הָעָנָן שָׁם לֹא הִיָּה מִשָּׁה נִכְנַס לְשֵׁם נִסְתַּלַּק הָעָנָן הִיָּה נִכְנַס וּמְדַבֵּר עִמּוֹ (ספרא ברייתא דרבי ישימעאל פ'רשה א פרק א ח)
⁹ וְרָאָה כְּלֵי-הָעַם אֶת-עֲמֹוד הָעָנָן עֹמֵד פְּתַח הָאֶהְלֵ וְקָם כָּל-הָעָם וַהֲשִׁתְּחוּ אִישׁ פְּתַח אֶהְלֵוֹ: וַיְדַבֵּר יְקֹקֵק אֶל-מֹשֶׁה פְּנִים אֶל-פְּנִים כַּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ וְשָׁב אֶל-הַמִּטָּה וּמִשְׁרָתוֹ: וַהֲשִׁיעַ בְּ-רִנּוֹ נֶעַר לֹא יִמָּשַׁח מִתּוֹךְ הָאֶהְלֵ: (שמות לג, יא-יא) וַיֹּאמֶר שְׁמַעְתֶּם בָּא דְבַר יְהוָה אֲנִי: וְהִיָּה לְכָל-יְהוָה וְלֹא יִשְׁמַע אֶת-הַקּוֹל בְּחָלוֹם אֲדַבֵּר-בּוֹ: לֹא-יִכַּן עַבְדִּי מִשָּׁה בְּכָל-בֵּיתִי נִצָּמָן הוּא: פֶּה אֶל-פֶּה אֲדַבֵּר-בּוֹ וּמִרְאָהוּ וְלֹא בְּחִדּוֹת וְתִמְנַגַּת

יְקֹקֵק יִבִּיט וּמִדּוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעֶבְדִּי בְּמִשְׁהָ: (במדבר יב, ו-ו) \\\ וְלֹא-קָם נְבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כַּמֹּשֶׁה אֲשֶׁר יְדַעוּ יְקֹקֵק פְּנִים אֶל-פְּנִים: (דברים לד, י)
¹⁰ וַיִּכַּס הָעָנָן אֶת אֶהְלֵ מוֹעֵד - אִמְרוּ כִּי הָעָנָן יִכַּסֵּה אֶת אֶהְלֵ מוֹעֵד מִכּוֹסָה וְטֻמּוֹן בּוֹ. וְכִבּוֹד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן - כִּי תוֹכוֹ מִלֵּא הַכְּבוֹד, כִּי הַכְּבוֹד שׁוֹכֵן בְּתוֹךְ הָעָנָן תוֹךְ הַמִּשְׁכָּן, כַּעֲנִין שְׁנֵי אֶהְלֵי בְּהַר סִינַי (לעיל כ"ח) אֶל הָעֶרְפֵּל אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹקִים. וְאִמְרוּ כִּי לֹא יִכּוֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד אֶפִּילוֹ אֶל הַפְּתַח, מִפְּנֵי שְׁהִיָּה הָעָנָן מִכַּסֵּה אוֹתוֹ וְלֹא הִיָּה רְשָׁאֵי לְבֹא בְּתוֹךְ הָעָנָן. וְעוֹד, כִּי הַמִּשְׁכָּן מִלֵּא כְבוֹד ה' וְאִיךָ יִכַּסֵּה בּוֹ. וְהַטַּעַם, שְׁלֹא יָבֹא שָׁם בְּלֵא רְשׁוֹת, אֲבָל יִקְרָא אוֹתוֹ וְיִבֹא בְּתוֹךְ הָעָנָן כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּהַר סִינַי וְיִקְרָא אֶל מֹשֶׁה בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִתּוֹךְ הָעָנָן (לעיל כ"ז טז), וְאִמְרוּ וְיִבֹא מֹשֶׁה בְּתוֹךְ הָעָנָן (שם יח). וְעַל דֶּרֶךְ הַפֶּשֶׁט, בְּעֵבֹר שְׁנֵי אֶהְלֵי וְיִדְבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֶהְלֵ מוֹעֵד (ויקרא א א) לֹא נִכְנַס מֹשֶׁה לְמִשְׁכָּן, אֲבָל קָרָא אוֹתוֹ מֵאֶהְלֵ מוֹעֵד וְעִמֵּד פְּתַח אֶהְלֵ מוֹעֵד וַיְדַבֵּר אֵלָיו: וְרִבּוּתוֹ אֲמֹרוֹ (ת"כ פתיחתא ח) כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְלֹא יִכּוֹל מֹשֶׁה לְבֹא אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד, וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר וּבָבֶא מִשָּׁה אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד (במדבר ז פט), הַרְעִיעַ כִּי שָׁכַן עָלָיו הָעָנָן. כִּי לְדַעַתֵּם וּבָבֶא מִשָּׁה אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד, שִׁיבָא שָׁם בְּלֵא קְרִיאָה מִדַּעַתֵּם, אוּ מִפְּנֵי שֶׁאִמְרוּ שָׁם וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹוֵי מֵעַל הַכַּפֹּרֶת נִרְאָה לָהֶם שְׁהִיָּה מִשָּׁה עֹמֵד בְּתוֹךְ הָאֶהְלֵ לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת, וְכָל עַת הוּיָת כְּבוֹד הַשֵּׁם מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן לֹא נִכְנַס מִשָּׁה בְּתוֹכוֹ. וְלִכְּרַם יִאֲמָרוּ שְׁהִיָּה זֶה הַכְּבוֹד שֶׁנִּסְתַּלַּק הָעָנָן, כְּלוֹמַר שֶׁנִּסְתַּלַּק מִלְּכֹסֶת כָּל אֶהְלֵ מוֹעֵד וְאִין הַכְּבוֹד מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן, כִּי לֹא הִיָּה זֶה רַק בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי בְּרַדַּת שָׁם הַכְּבוֹד. וְהַקְרִיאָה שֶׁאִמְרוּ וְיִקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֶהְלֵ מוֹעֵד, עַל דַּעַתֵּם קוֹדֵם לְכֹן הִיָּתָה, כַּאֲשֶׁר פִּירְשִׁיתִי לְמַעְלָה (בפסוק ב). וַיִּתֵּן שֶׁהַכְּתוּב שִׁיאֲמַר פַּעַם אַחֲרַת כְּבוֹד ה' מִלֵּא אֶת הַמִּשְׁכָּן יִרְמֹז אֶל הַכְּבוֹד הַשׁוֹכֵן בְּקִרְבּוֹ: (רמב"ן שְׁמוֹת מ, לד)
¹¹ אִמְרוּ הַכְּתוּב בְּכַאֵן וְיִקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו - וְלֹא כֵן בְּשֵׁר הַמְקוּמוֹת, בְּעֵבֹר שְׁלֹא הִיָּה מִשָּׁה יִכּוֹל לְבֹא אֶל אֶהְלֵ מוֹעֵד, לְהוֹיָתוֹ נִגַּשׁ אֶל הַמְקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הָאֱלֹקִים רַק בְּקְרִיאָה שִׁיאֲמַר אוֹתוֹ, שֶׁכֵּן נִאֲמַר לְמַשָּׁה (שְׁמוֹת כה כב) (וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם) וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת (שֶׁכֵּן שִׁיעַ אֲוַעַד לָךְ מִשָּׁה), וְכִיּוֹן שִׁיעַ שִׁיעַ שֶׁהִשֵּׁם וַיִּשֵּׁב הַכְּרוּבִים שָׁם נִתְרָא לְבֹא בְּאֶהְלֵ כָּל עַד שִׁיאֲמַר אֵלָיו כַּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּהַר סִינַי שֶׁאִמְרוּ (שם כד

the presence of God prevented Moshe from accessing the Ohel Mo'ed until he was called by God, which is the reason Sefer Vayikra begins with God calling Moshe (וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה)¹²; similar to the way that Moshe was called to enter the cloud representing God's glory on Har Sinai (וַיִּקְרָא אֶל-מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מִתּוֹךְ הָעֶנָן)¹³. The constraints placed on Moshe's entry into the Ohel Mo'ed due to the presence of God (כִּי בַעֲנַן) would then explain the limitations placed on Aharon's access to the Ohel Mo'ed (אַחַת בַּשָּׁנָה).

This might also help to resolve why the Parsha begins with "And God spoke to Moshe (וַיְדַבֵּר) and in the subsequent Pasuk begins again with "And God said to Moshe (וַיֹּאמֶר יְהוָה לְמֹשֶׁה)".¹⁴ In the Gemara Yoma, Rabbi Eliezer suggests that the second verse was already conveyed to Aharon and his children prior to the consecration of the Mishkan and served as a warning to the misconduct of Nadav and Avihu who inappropriately exposed themselves to God's presence which resulted in their deaths.¹⁶ He deduces this from the fact that the verse indicates that God's presence would be manifest in the future rather than in the past (כִּי בַעֲנַן אַרְאֶה עַל-הַכֹּפֶרֶת). According to his understanding, the entire Parsha of the service on Yom Kippur was conveyed to Aharon after the death of his sons with the exception of the second verse (ב,טז). This Pasuk, though conveyed prior to God's presence being

manifest upon the initiation of the Mishkan, was parenthetically included here in order to also elucidate the strict protocol and restraints placed on Aharon's entry into the Ohel Mo'ed.¹⁷

Lastly, as noted above, Rashi's view is that the "cloud" mentioned in the verse refers to God's presence and is explaining why (כִּי - דְהָא) Aharon should not access the Most Holy Place (וְאֵל-יָבֵא בְכָל-עֵת אֶל-הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפְּרֻכֹּת) at will because it will result in death from the exposure to the Divine. This is supported by the fact that the word "cloud (עֶנָן)" appears twenty times each in Sefer Shmot and Sefer Bamidbar. In every instance, it refers to God's manifest presence, either leading Bnei Yisrael or appearing to them, whether at Har Sinai or in the Mishkan (Ohel Mo'ed). That is why Rashi terms this understanding as the simplest and most logical explanation of the verse (זהו פשוטו).

Yet, as Rashi quotes (ורבותינו דרשוהו),¹⁸ Chazal had a differing opinion. They believe that the "cloud (עֶנָן)" mentioned in the Pasuk is actually the "cloud of the incense (עֶנַן הַקְטֹרֶת)" that is offered on Yom Kippur.¹⁹ According to this view, the (כִּי בַעֲנַן אַרְאֶה עַל-הַכֹּפֶרֶת) is actually elucidating how Aharon may enter the Most Holy Place and the word "Ki (כִּי)" is to be understood as "except with (אֵלָּא - כִּי);" Aharon may not enter the Most Holy Place at will, but rather will only be admitted with the "cloud of incense." This contention may also be

¹² ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. או שלא היה משה יודע שהכבוד באהל ושיהיה לו הדבור משם. כי לא כסוהו הענן עד יום השמיני כדעת רבותינו. ואחרי הקריאה בא משה באהל לפני ולפנים כמו שדרשו (תורת כהנים אחרי פרשה א ו) אהרן בבל יבא ואין משה בבל יבא. ואין זה דרך פשט בכתוב הזה, וכבר פירשתי למעלה (שמות מ לז): (רמב"ן ויקרא א,א ועין הערה 10) כי בענן אראה על הכפורת – כי שם אני מצמצם שכניתי בתוך הענן, ואין לו לבא לפני בלא רשות. (רי"ב בבור שור ויקרא טז,ב)

¹³ ויקרא אל משה וידבר יקוץ אליו מאהל מועד לאמר: (ויקרא א,א)

¹⁴ וישכן כבוד יקוץ על-הר סיני ויכסהו הענן ששת ימים ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן: (שמות כד, טז)

¹⁵ ויאמר יקוץ אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקודש מבית לפרכות אל פני הכפורת אשר על הארון ולא ימות כי בענן אראה על הכפורת. (ויקרא טז, טז)

¹⁶ ויאמר רבי אליעזר אומר: ולא ימות – עונש, כי בענן אראה – אזהרה. יכול יהיו שניהם אמורים קודם מיתת בני אהרן – תלמוד לומר אחרי מות בני אהרן, יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת בני אהרן – תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפורת.

הא כיצד? אזהרה קודם מיתה, ועונש אחר מיתה. – מאי תלמודא? – אמר רבא: אמר קרא כי בענן אראה – ועדיין לא נראה. ואלא מאי טעמא איפשיט? – כדנתיא, רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן. ומאי דרוש? ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח – אף על פי שהאש יורד מן השמים, מצוה להביא מן ההדיוט. (וימא נג.)

¹⁷ כי בענן אראה על הכפורת – פרש"י לפי שאני נראה שם עם עמוד ענני ולפי שגילויי שכניתי שם יזרה שלא ירגיל לבא, זה פשוטו. ומדרשו שלא יבא כי אם בענן הקטורת ביום הכפורים. והנה יקשה אחר שלא הוזהרו על ביאת הקדש עד אחר מיתת בני אהרן איך מתו בלא אזהרה בפרט להאומרים שחיסרו מעלה עשן. וכבר בארנו (בסיומן ג) שבכתובים האלה קשה מה שפכ"ל וידבר ה' אל משה... ויאמר ה' אל משה" ונאמרו בו כמה פירושים כנ"ל. ועתה חדש ר"א פירוש חדש – שמה שכתוב "ויאמר ה' אל משה" הוא מאמר מוסגר ושיעור הכתובים: וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן, שאז דיבר אליו מן "ביאת יבא אהרן אל הקדש" עד לסוף הפרשה, "ויאמר ה' אל משה" פירוש – וכבר אמר ה' אל משה קודם לכן שידבר אל אהרן ויזהיר על יבא בכל עת אל הקדש, וזה הזהיר קודם מיתת בני אהרן. ועל זה אמר "כי בענן אראה" שהבטיח שיראה אליהם כבוד ה' בענן כמש"ש "וירא אליכם

כבוד ה' (שמיני ט), ושם (פרק כג) ויבא משה אהרן אל אהל מועד וירא כבוד ה' אל כל העם". ומבואר בספרא שזה היה בעת שנכנסו משה ואהרן להקטיר קטורת שאז נכנסו בפעם הראשון כמו שכתבנו שם. ודיבור זה היה קודם מיתת בני אהרן. ואחר שדרשו חז"ל שמש"ש "כי בענן אראה" הוא אזהרה שישים בקטורת עשב מעלה עשן כמו שיתבאר (בסיומן לה) אם כן לא היה אז רק אזהרה. ומ"ש אחר כך "וכסה אנן הקטורת... ולא ימות" שקאי גם כן על מעלה עשן היא עונש. וז"ש "ולא ימות" – הרי זה עונש היינו שם "וכסה ענן הקטורת... ולא ימות" ומ"ש פה "כי בענן אראה" הוא אזהרה, כן פירש רבא ביומא (דף נג) וכן פרש"י ביומא שם, ולא כראב"ד שפרש על "ולא ימות" דהכא שהוא עונש על ביאה ריקנית כמש"ש ביומא שם ובירושלמי (פרק בני אהרן, ושהוא מאמר מוסגר ולכן אמר בפני עצמו "ויאמר ה' אל משה" ופירושו וכבר אמר (עבר שכבר נשלם כמש"ש כיוצא בו כמה פעמים). ומה שכתוב לקמן "וכסה... ולא ימות" נאמר אחרי מיתת בני אהרן ובני אהרן לא נענשו על זה לבדם רק מפני שהורו גם כן הלכה בפני רבם כמש"ש ר' אליעזר בתוספתא דמלואים (משנה לב) וכפי מה שפירשתי שם. ובה יס לפרש מש"ש במדרש רבה "ואל יבא בכל עת" אמר ר"י צער גדול היה לו למשה בדבר זה, אמר שמא נדחף אהרן ממחיצתו. אמר לו הקב"ה למשה לא כמו שאתה סבור אלא בכל עת שהוא רוצה יכנס ובלבד כסדר הזה והוא תמוה! (א) איך סבור שנדחף אהרן ושם באר במדרש משום דסבור מש"ש "ואל יבא בכל עת" היינו עת של שבעים שנה וכדומה, הלא באר לו שיכנס בכל שנה ביום הכפורים. (ב) אמר ששכל עת שהוא רוצה יכנס, והוא פלא. ולפי מה שבארנו זה היה במאמר הא' שאמר לו קודם מיתת בני אהרן שלא אמר לו רק פסוק זה, ולא ידע משה באיזה עת יכנס ונתירא שנדחף אהרן בל יכנס לעולם, והשיב ה' בכל עת שהוא רוצה כי אז היה יכול לכנס תמיד ובלבד כסדר הזה היינו בענן הקטורת, ולא נאסר לו לכנס בכל השנה עד שנאמרה פרשה זאת. (מלב"ם ויקרא טז, טז)

...ורבותינו דרשוהו: אל יבא, כי אם בענן הקטורת ביום הכפורים. (רש"י ויקרא טז, טז)

¹⁸ תנו רבנן: ונתן את הקטורת על האש לפני ה' – שלא יתקן מבחוץ ויכניס, להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכניס. מאי דרוש? כי בענן אראה על הכפורת – מלמד שיתקן מבחוץ ויכניס. אמרו להם חכמים: והלא כבר נאמר ונתן את הקטורת על האש לפני ה'. אם כן מה תלמוד לומר כי בענן אראה על הכפורת – מלמד שנתן בה מעלה עשן. ומניין שנתן בה מעלה עשן – שנאמר וכסה ענן הקטורת את הכפורת. הא לא נתן בה מעלה עשן, או שחיסר אחת מכל סמניה – חייב מיתה. (וימא נג.)

supported considering that the word “cloud (עֲנַן)” is only found twice in Sefer Vayikra; in this verse and once again eleven verses later. In the latter Pasuk, it describes the service of the incense, “And he shall put the incense on the fire before God, so that the cloud of the incense may envelop the cover that is on the testimony, so that he will not die (וְהִבִּיא מִבֵּית לַפְּרֹכֶת... וְכִסָּהוּ) (עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת).”²⁰ The wording is very similar to the previous verse which mentioned the cloud (מִבֵּית לַפְּרֹכֶת... אֲשֶׁר) and (עַל-הָאָרֶן וְלֹא יָמוּת כִּי בַעֲוֹן אֲרָאָה עַל-הַכֹּפֶרֶת) and gives one pause to consider the possibility that the “cloud (עֲנַן)” of Sefer Vayikra might be distinct from the “clouds” found in Sefer Shmot and Bamidbar. Furthermore, Rav Hirsch points out that it seems that the “cloud” of Sefer Shmot was not found in the Mishkan, but rather encompassed it, and was visible to those outside the Ohel Mo’ed (וַיִּכַּס הָעֲנַן אֶת-אֹהֶל מוֹעֵד). It is only the glory of God (וְכָבוֹד יְקֹוֹק מְלֵא אֶת-) (הַמִּשְׁכָּן) that fills the Mishkan. He suggests that this distinction is what drove Chazal to explain the “cloud (עֲנַן)” of Sefer Vayikra, which is described as being within the Ohel Mo’ed, as the “cloud of the incense (עֲנַן הַקְּטֹרֶת)” rather than the cloud of God’s presence since that cloud was only manifest outside the Mishkan.

Similar to Rashi, the Ibn Ezra quotes both possible understandings of the word “cloud (עֲנַן)” in the verse (כִּי בַעֲוֹן אֲרָאָה עַל-הַכֹּפֶרֶת) ²¹. Though he orders them opposite to the way that Rashi did, seemingly favoring the explanation that it is the “cloud of the incense (עֲנַן הַקְּטֹרֶת)” rather than the cloud of God’s presence, an opinion which he only quotes as “there are some

who say (ויש אומרים).”²² Many of the commentaries view the necessity for the “cloud of the incense (עֲנַן הַקְּטֹרֶת)” as a prerequisite to Aharon’s entry into The Most Holy Place is because it acts as a shield to protect those entering the Ohel Mo’ed from the presence of the Divine (see Parshat Ki Tisa – Smoke Screen). This would then support the Midrash that Aharon could avail himself of the opportunity to enter the Ohel Mo’ed whenever he pleased as long as he followed the procedures outlined in the Pasuk that require the presence of the “cloud of incense” to protect him from too much exposure.²³

The Rashbam, similar to Rashi, notes that the simplest explanation of the Pasuk (כִּי בַעֲוֹן אֲרָאָה עַל-הַכֹּפֶרֶת) is that the “cloud (עֲנַן)” is referring to the presence of God “because it is through the pillar of cloud that I appear regularly upon the cover” of the Aron.²⁴ While he does not specifically make this point, one might discern from his description of God’s presence that he is preemptively trying to stave off Rav Hirsch’s question regarding the placement of the “cloud.” For instance, one could suggest that the “cloud (עֲנַן)” is simply an indication of the Divine presence being present in the Ohel Mo’ed.²⁵ Though the more likely explanation might be that the “cloud (עֲנַן)” is actually representative of the Divine presence which is found both within and without of the Ohel Mo’ed, but with differing intensities. The “thicker” cloud (עַב הָעֲנַן) with the more apparent manifestation of God’s presence is found above the cover of the Aron (מַעַל) (הַכֹּפֶרֶת) and is the source of the communication with Moshe and creates the dangerous

²⁰ וְלִקְחָה מִלֹּא-הַמִּחְתָּה גִּזְמֵל־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלְּפָנֶי יְקֹוֹק וּמִלֵּא חֲפִצֵי קְטֹרֶת סְמִימֵי דָקָה וְהִבִּיא מִבֵּית לַפְּרֹכֶת: וְנָתַן אֶת-הַקְּטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ לִפְנֵי יְקֹוֹק וְכִסָּהוּ עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת-הַכֹּפֶרֶת אֲשֶׁר עַל-הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת: (ויקרא טז:יג) ²¹ כי בענן – הטעם: שלא יכנס כי אם בקטרת שיעשה ענו, ולא יראה הכבוד פן ימות. והנה טעמו: לא אראה אליו כי אם בענן. ויש אומרים: כי פירוש כי בענן – כי אני דר בענן על הכפרת, כטעם: ויש אמר לשכון בערפל (מלכים א ח:י"ב) (אבן עזרא ויקרא טז, טז)

²² ונראה שהוא גם דעת הרמב"ן: ... ייתכן שהיה טעמו כטעם שאמרו רבותינו (מכילתא דרשב"י שמות י"ז:ה) שהיו מליצים אחרי הקטרת שעל ידו מתו נדב ואביהוא וכו', ויאמר הכתוב כי אחרי מות בני אהרן בקרבם לפני יקוק (ויקרא ט"ז:א) – בקטרת, אמר לאהרן כי הוא יקרב יותר מהם אל יקוק בקטרת, וימות אם יבא אל הקדש זולתי בקטרת, כי בו יכנס תחלה, כמו שאמר: והביא מבית לפרכת (ויקרא ט"ז:ב), וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות (ויקרא ט"ז:ג). וזה טעם: כי בענן אראה על הכפרת – שלא יכנס רק בקטרת שיעלה עננו שם, כמו שאמר: וכסה ענן הקטרת את הכפרת (ויקרא ט"ז:ג)... (רמב"ן ויקרא טז, טז)

²³ א"ר יהודה ברבי סימון צער גדול היה לו למשה בדבר זה אמר אוי לי שמא נדחף אהרן אחי ממחיצתו בכל עת יש עת לשעה ואל יבא בכל עת יש עת ליום (יחזקאל ד) ומים במשורה תשתה יש עת לשנה שנאמר (שמואל ב יא) ויהי לתשובה השנה יש עת ל"ב שנה (תהלים קה) עד עת בא דברו יש עת לע' שנה שנאמר (דניאל ט) למלאות לחרבות ירושלים ע' שנה ואומר (ירמיה כז) עד בא עת ארצו יש עת לעולם (תהלים ד) נתת שמתח בלבי מעת דגנם אמר הקדוש ברוך הוא למשה לא כשם שאתה סבור לא עת לשעה ולא עת ליום ולא עת לשנה ולא עת ל"ב שנה ולא עת לשבעים שנה ולא עת לעולם אלא בכל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר הזה... (ויקרא רבה אחרי מות כא, ז)

²⁴ כי בענן אראה על הכפרת – לפי פשוטו: שהרי מתוך עמוד הענן אני נראה כל שעה על הכפרת, כדכתיב: ודיברתי אתך מעל הכפרת מבין שני הכרובים (שמות כ"ה:כ"ב), ואם יראה הכהן ימות. לפיכך כשיכנס ביום הכיפורים, ציוהו הקב"ה

להקטיר קטורת בפנים תחילה להחשיך את הבית בענן הקטורת, ואחר כך יבא אם הפר ודם השעיר. (רשב"ם ויקרא טז, טז) ²⁵ כי בענן אראה וגו' – לפי יומא נ"ג. (השוה גם שם כ"ט:ב) הבינו גם הצדוקים וגם חכמי הפרושים (על המחלוקת ביניהם עיין להלן בפסוק יג), שכוננת "בענן" כאן היא ענן הקטורת שנזכר בפסוק יג; אולם הפשט הפשוט של הפסוק אינו הולם, כפי הנראה, את הדעה הזאת. מה ראה הכתוב לדבר כבר במקום זה ברמז מה מעורפל על העבודה החשובה ביותר של יום הכפורים? יש מקום להשערה, שהביאור הנ"ל יצא מבין הצדוקים, ושהפרושים אך ניסו לסתור את ההשקפה ההיא על יסוד פירושים של הצדוקים עצמם. אלא שיש לבאר עם רש"י, ראב"ע ורשב"ם, כי "בענן" מכון אל אותו הענן בו נראה כבוד ה' כך מתרגם גם יונתן. נכון מה שמסביר ויזל, כי בענן שנראה על גבי הכפרת, מופיע ה' ולכן אסור להתקרב אליו, ועל אהרן להעלות ענן קטורת בהיכנסו לפני ולפנים, כדי שלא יראה ענן הכבוד. אמנם, הירש משיב, כי לפי שמות מ"ל:ד-ל"ה לא שכן הענן בתוך המקדש אלא מבחוץ, על גבי המקדש. ברם, אפשר שכוננת הכתוב היא, שהענן ששכן מבחוץ שימש סימן נראה לעינים, שכבוד ה' הופיע מעל גבי הכפרת. שהרי מפורש בהדיא בשמות כ"ה:כ"ב, שה' נגלה למשה רק "על הכפרת", אף-על-פי שהענן נראה מבחוץ. אך יותר מסתבר, שגם בקודש-הקדשים נראה ענו, והוא עב הענן (ערפל), ממש כמו על הר סיני; בקברת הופיע הכתוב, שנקרא כאן ענו, ולכן אחרי מות שני בני אהרן נתן ה' ל"ז, י"ט:ט' ורמב"ן, שם). ראה לזה יש למצוא בספר מלכים א ח:י"ג-י"ב. בשעת חנוכת הבית על-ידי שלמה המלך מילא הענן את בית ה' ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן, ואז אמר שלמה: "ה' אמר לשכון בערפל". בהה התכוון לקודש-הקדשים שבו הופיע הכתוב, שנקרא כאן ענו, ולכן אחרי מות שני בני אהרן נתן ה' ל"ז, פקודות: א. לאהרן, שלא ישתה יין לפני הכנסו אל הקודש, ב. למשה, שאוסרת על אהרן את הכניסה לקודש-הקדשים. הפקודה השניה ניתנה למשה ולא לאהרן משני טעמים: ראשית, כדי להתיר למשה את הכניסה לפני ולפנים, ושנית, משום שכאן ניתן אגב לכל העם חוק הקרבות של יום הכפורים, והחוקים האלה היו צריכים להמגר על-ידי משה רבנו. (רד"ק הופמן ויקרא טז, טז)

exposure that prevents entry to that location at will. Whereas, the "cloud (עֲנַן)" enveloping the Mishkan is a "thinner" version symbolizing an aura or less intense presence of God.

Interestingly, the Rashbam still views the "cloud of the incense (עֲנַן הַקְטֹרֶת)" mentioned later as functioning as a shield from the "cloud (עֲנַן)" of God's presence. This would imply that the cloud of incense would meet the cloud of God's presence in the Most Holy Place. While the Rashbam sees these clouds deriving from different verses, the Netziv suggests that the "cloud (עֲנַן)" found in the verse (כִּי בַעֲנַן אֲרָאָה עַל-הַכִּפֹּרֶת) actually carries both meanings – the cloud of incense and the cloud of God's presence.²⁶ He derives this from the Gemara Chagiga's explanation for the Torah's demand that "three times a year one must appear (יִרְאֶה) before God, the Master."²⁷ The Gemara²⁸ indicates that without the vowelization of the word (similar to the way it is actually written in the Torah), one would have read the word to mean "to see (יִרְאֶה)" rather than the actual pronunciation of the word which means "to appear (יִרְאֶה)."²⁹ From this, they derive a dual mandate that there is a demand for those making the pilgrimage to Yerushalayim (עלייה), to both "see" God and be seen by God. Symbolically, it turns the pilgrimage into an eager meeting of between two loving, longing and pining partners of a covenant.

Similarly, with regards to the appearance (יִרְאֶה) of the cloud in the verse (כִּי בַעֲנַן אֲרָאָה עַל-הַכִּפֹּרֶת), God will appear in the cloud of His presence and in order to see God, or deserve to experience the Divine, one must offer a "cloud of incense (עֲנַן הַקְטֹרֶת)." The meeting of these two clouds is done over the Ark of Testimony which houses the Luchot, the covenant between God and Bnei Yisrael. One could easily imagine, the "cloud of incense (עֲנַן הַקְטֹרֶת)"

rising and intermingling with the "cloud" of God's presence representing the "love-affair" between God and Bnei Yisrael (שיר השירים) and uniting over their marriage vows (לוחות הברית). It is a rendezvous reserved for the holiest day of the year in the holiest place, but speaks to our special, enduring and mutually loving relationship with God.

While this encounter might be reserved for once a year (אַחַת בַּשָּׁנָה), we experience and express a similar idea in our daily prayers. The blessing before the Shema concludes, "Blessed are You God who chooses His nation Yisrael with Love (הבוחר בעמו ישראל באהבה)" or "Who loves His nation Yisrael (אוהב עמו ישראל)." Immediately after the Pasuk of Shema, we state the demand that we "must love God with all our heart, all our soul and all our possession (וְאָהַבְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֶלֶּיְךָ)." This mutual love, God's love for us and our love for God, is centered over the Shema, the covenantal relationship between God and Bnei Yisrael, whereby we declare God's uniqueness, unity and singularity (יְיָ אֱלֹהֵינוּ) and His dedication to Bnei Yisrael (יְיָ אֱלֹהֵינוּ).³⁰ It is a daily dose that reminds us of this special loving relationship we have with God and should invigorate us to be better partners with God and our fellow man.

אַתְּ-יְיָ אֱלֹהֵינוּ הַיּוֹם לְהִיטֵב לָנוּ לְאֵלֵינוּ וְלִלְכֵת בְּדַרְכֵינוּ וְלִשְׁמֹר חֻקֵינוּ וּמִצְוֹתֵינוּ וּלְשַׁמֵּעַ בְּקוֹלֵנוּ:

וְיִקְוֶה הַיּוֹם לְהִיטֵב לָנוּ לְעַם סְגֻלָּה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר-לָנוּ וְלִשְׁמֹר כָּל-מִצְוֹתֵינוּ.³²

Shabbat Shalom and Chodesh Tov

לעילוי נשמת הנרצחים ז"ל בארץ ישראל, לרפואה שלימה לפצועים, לגאולה קרובה לנעדרים ולשבויים, והצלחה ושמירה ובשורות טובות וישועות ונחמות לכל כלל ישראל ובמיוחד לחיילי צה"ל העומדים על משמר ארצנו וערי אלקינו

²⁶ בענן אראה על הכפרת – רש"י ורשב"ם והספורנו כל דלפי הפשט הוא ענן השכינה והוא טעם על העונש. אבל חז"ל פירשו דקאי על ענן הקטרת ג"כ. והיינו משום שדרשו אראה כמו שדרשו בחגיגה ד"ג על יראה. שהוא יראה ויראה. וכן הפי' ולא יראה את פני ה' ריקם וכמש"כ בס' דברים במקומו. וה"נ משמעות אראה מלשון הקל אראה את הבא. ולפי"ז כי בענן הוא ענן שכינה. ומשמעו נמי בבנין נפעל אראה לכל הבא וראוי לכך. ולפי"ז כי בענן ענן הקטרת. (נצי"ב ויקרא טז, ב) ²⁷ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל-יִשְׂרָאֵל אֶל-פְּנֵי הָאֱדֹנָי יְיָ אֱלֹהֵינוּ (שמות כג, יז)

²⁸ דתניא, יוחנן בן דהבאי אומר משום רבי יהודה: סומא באחת מעיניו פטור מן הראייה, שנאמר יראה יראה - כדרך שבא לראות כך בא ליראות, מה לראות בשתי עיניו - אף ליראות בשתי עיניו. (חגיגה ב.)

²⁹ עיין: https://www.swdaf.com/docDownload/chagiga/chagiga002_Reeya.pdf

³⁰ וְאָהַבְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ: (דברים ו, א)

³¹ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: (דברים ו, ד)

³² דברים כו, יז-יח